

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

**П Л А Н И СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ІСТОРІЯ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН»**

Харків 2024

Плани семінарських занять з навчальної дисципліни «Історія міжнародних відносин» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 29 «Міжнародні відносини» спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» спеціалізації «Міжнародні відносини» факультету міжнародного та європейського права. Харків: Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого, 2024. с.29

У к л а д а ч і : Г. П. Пономарьова, В.А. Лизогуб

Рекомендовано до видання редакційно-видавничою радою університету (протокол № ____ від _____ р.)

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Проведення семінарських занять спрямовано на поглиблене вивчення та засвоєння найскладніших та найважливіших тем курсу Історії міжнародних відносин.

Семінарські заняття сприяють закріпленню матеріалу лекційного курсу, забезпечують набуття студентом певних навичок формулювання і висловлювання своїх думок під час обговорення питань теми. При підготовці до занять студенти повинні самостійно опрацьовувати джерела, звертаючись до нових підручників з Історії міжнародних відносин.

На кожному семінарському занятті слід виявляти активність у дискусії, уміти відстоювати свою позицію. Це враховується при визначенні підсумкової оцінки.

З усіх питань семінарських занять студенти зможуть знайти матеріал до конкретних тем у рекомендованій літературі.

Модуль 1. Історія міжнародних відносин від Давнини до середини XVII ст.

Тема 1. Предмет і методологія науки і навчальної дисципліни Історія міжнародних відносин.

П л а н

1. Предмет, мета та завдання курсу Історії міжнародних відносин.
2. Аналіз типів держав, як суб'єктів міжнародних відносин. Сутність державного суверенітету. Поняття суб'єктності.
3. Поняття міжнародного права.
4. Основні інтереси та цілі учасників міжнародних відносин.
5. Види та форми міжнародних відносин.
6. Періодизація міжнародних відносин.

С п и с о к л і т е р а т у р и

- Григор'єва Т. Історія дипломатії: від давнини до кінця XVIII ст. / Т. Григор'єва. Київ : Видавн. дім «Києво-Могилянська Академія», 2014. 177 с.
- Дюррозель Ж.-Б. Історія дипломатії від 1919 року до наших днів / Ж.-Б. Дюррозель. К.: Основи, 1995. 903 с.
- Зінченко А. Л. Історія дипломатії: від давнини до Нового часу / А. Л. Зінченко. К.: Проза, 2005. 560 с.
- Іваницька О. П. Історія міжнародних відносин (1918-1945 роки): Навч. посіб. / О.П. Іваницька. К.: Видавничий Дім «Слово», 2011. 632 с.
- Історія міжнародних відносин (від Стародавнього світу до початку XX ст.): Навч. посіб. / Я. Б. Турчин, Р. Б. Демчишак, Т. І. Плазова. Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2013. 139 с.
- Кучик О. С. Зовнішня політика України: навчальний посібник / О. С. Кучик, О. А. Заяць. К.: Знання, 2010. 334 с.
- Лиман С. І. Історія міжнародних відносин : навчально-методичний комплекс

дисципліни для студентів спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» освітньої програми «Міжнародні відносини та регіональні студії» / Лиман С. І. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2019. 52 с.

Марущак М. Й. Історія дипломатії ХХ ст.: Курс лекцій / М. Й. Марущак. Львів: Бескіт Біт, 2003. 303 с.

Чекаленко Л. Д. Зовнішня політика України (від давніх часів до наших днів):

Підручник / Л. Д. Чекаленко, С. Г. Федуняк. К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2010. 464 с.

Чекаленко Л. Д. Витоки української дипломатії: навч. посіб. для студ. вищ. навч.

закл. / Дипломатична академія України при МЗС України. К.: LAT & K, 2010. 340 с.

Мальський М. З., Мацяк М. М. Теорія міжнародних відносин. –

Львів, 2002.

Тема 2. Міждержавні відносини на Давньому Сході.

П л а н

1. Давньоєгипетська держава в міжнародних відносинах. Єгипетська дипломатія в добу Нового царства.

2. Міждержавні відносини в давньому Межиріччі.

3. Хетська держава в міжнародних відносинах.

4. Характер міжнародно-правових відносин і зовнішня політика Ассирійської держави в II тис. до н. е.

а) Боротьба з антиассирійськими коаліціями.

б) Ассирійська дипломатія VII ст. до н. е.

3. Давня Індія в міжнародних відносинах.

4. Давній Китай в міжнародних відносинах.

а) Експедиції Чжан Цяня.

б) Започаткування Великого шовкового шляху.

в) Дипломатичні зв'язки країн Далекого Сходу.

г) Ідеологія зовнішньої політики Давнього Китаю.

С п и с о к л і т е р а т у р и

Брусиловська О. І. Історія міжнародних відносин (сер. III тис. до н. е. – сер. XVII ст. н. е.): навч.-метод. посіб. / О. І. Брусиловська, І. М. Коваль. Одеса: Одеськ. нац. ун-т імені І. І. Мечникова, 2013. 188 с.

Булик М. В. Історія міжнародних відносин у давні часи: навчальний посібник / М. В. Булик. Маріуполь: МДУ, 2017. 274 с.

Григор'єва Т. Історія дипломатії: від давнини до кінця XVIII ст. / Т. Григор'єва.

Київ: Видавн. дім «Києво-Могилянська Академія», 2014. 177 с.

Зінченко А. Л. Історія дипломатії: від давнини до Нового часу / А. Л. Зінченко. К.: Проза, 2005. 560 с.

Історія міжнародних відносин (від Стародавнього світу до початку ХХ ст.): Навч. посіб. / Я. Б. Турчин, Р. Б. Демчишак, Т. І. Плазова. Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2013. 139 с.

Мак-Ніл, В. Піднесення Заходу: Історія людського суспільства. Київ, 2002.

Лизогуб В. А. Країнознавство: підручник. Харків: Право, 2019. 384 с.

Лизогуб В.А. Основні етапи становлення інститутів державної влади і права Давнього Китаю. // Теорія та практика правознавства. Електронне наукове фахове видання. Вип. 2 (18) / 2020 – Х.: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2020. (0,81 д.а.) . (IDEX Copernicus Journals Master List; Academic Search Complete)

Лизогуб В.А. Доктрина Конфуція як провідний феномен китайської цивілізації. // Теорія та практика правознавства. Електронне наукове фахове видання. Вип.2 (18) / 2020 – Х.: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2020. - Режим доступу: <http://tlaw.nlu.edu.ua> (0,59 д.а.) . (IDEX Copernicus Journals Master List; Academic Search Complete);

Головченко В. І. Нариси з історії міжнародних відносин та зовнішньої політики країн Азії й Африки: навч. посіб. В. І. Головченко, О. П. Степанов. Київ: «Юрисконсульт», 2014. 424 с.

Гольцов, А. Г. Геополітика і політична географія [Текст]. : підручник / А. Г. Гольцов. – К. : Центр учб. л-ри, 2012. – 416 с.

Gumilev, L. N. Biosphere of the Earth I. Ethnogenesis [Text] / L. N. Gumilev, 2004. URL: <http://gumilevica.kulichki.net/English/ebe1.htm>

Metchnikoff Léon. La Civilisation et les grands fleuves historiques. Paris. Librairie Hachette et Co 79, Boulevard Saint-Germain, 79.1889. URL: https://fr.wikisource.org/wiki/La_Civilisation_et_les_grands_fleuves_historiques/Texte_entier

Toynbee. A study of history. Volume I. 1948. London, New York, Toronto: Oxford University press. 508 p. URL: <https://archive.org/details/in.ernet.dli.2015.12118/page/n5/mode/2up>

Mackinder H. J. The geographical pivot of history (1904). The Geographical Journal, Vol. 170, No. 4, December 2004, pp. 298–321. Blackwell Publishing, Ltd. URL: https://www.iwp.edu/wp-content/uploads/2019/05/20131016_MackinderTheGeographicalJournal.pdf.

Mahan A. T. The Influence of Sea Power Upon History, 1660-1783. The Project Gutenberg eBook. URL:<https://www.gutenberg.org/files/13529/13529-h/13529-h.htm>

Mynarova J. Language of Amarna – language of diplomacy. Perspectives on the Amarna letters. – Czech Institute of Egyptology, 2008.

Тема 3. Міждержавні відносини в Давній Греції. Римська республіка та імперія в міжнародних відносинах.

1. Міждержавні відносини в Давній Греції.

- а) Міжнародні відносини в Егейсько-Малоазійському світі в др. пол.. II тис. до н. е.
- б) Міждержавні відносини в архаїчній Греції.
- в) Форми міжнародних зв'язків у давній Греції.
- г) Греко-перські війни. Калліїв мир 449 р. до н. е.
- г) Дипломатична боротьба в епоху Пелопоннеської війни.

2. Македонська імперія в міжнародних відносинах.

- а) Піднесення Македонії. Експансія на півночі Егеїди. Втручання Македонії в грецькі справи.

- б) Коринфський конгрес.
 - в) Перський похід Олександра. Механізми його успіху.
 - г) Міждержавні відносини імперії Олександра Македонського в Центральній Азії та в Індії.
3. Римська республіка в міжнародних відносинах.
- а) Міжнародні відносини в Західному Середземномор'ї в VIII - III ст. до н. е. Основні риси римської дипломатії.
 - б) Мессанський конфлікт 264 р. до н. е. Римська дипломатія в Першій Пунічній війні. Міжнародні відносини в Західному Середземномор'ї в 30-20-х рр. III ст. до н. е.
 - в) Двобій римської та карфагенської стратегій й дипломатії у роки Другої Пунічної війни.
 - г) Дипломатія Риму в ході Македонських війн. Експансія Риму в Східному Середземномор'ї.
 - г) Дипломатія Юлія Цезаря.
4. Римська імперія міжнародних відносинах.
- а) Зовнішня політика Риму за принципату Августа.
 - б) Ідеологія римського імперіалізму.
 - в) Підкорення Британії й Дакії.
 - г) Війни з Парфією.

С п и с о к л і т е р а т у р и

- Брусиловська О. І. Історія міжнародних відносин (сер. III тис. до н. е. – сер. XVII ст. н. е.): навч.-метод. посіб. / О. І. Брусиловська, І. М. Коваль. Одеса: Одеськ. нац. ун-т імені І. І. Мечникова, 2013. 188 с.
- Булик М. В. Історія міжнародних відносин у давні часи: навчальний посібник / М. В. Булик. Маріуполь : МДУ, 2017. 274 с.
- Григор'єва Т. Історія дипломатії: від давнини до кінця XVIII ст. / Т. Григор'єва. Київ : Видавн. дім «Києво-Могилянська Академія», 2014. 177 с.
- Зінченко А. Л. Історія дипломатії: від давнини до Нового часу / А. Л. Зінченко. К.: Проза, 2005. 560 с.
- Історія міжнародних відносин (від Стародавнього світу до початку XX ст.): Навч. посіб. / Я. Б. Турчин, Р. Б. Демчишак, Т. І. Плазова. Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2013. 139 с.
- [Metchnikoff](https://fr.wikisource.org/wiki/La_Civilisation_et_les_grands_fleuves_historiques/Texte_entier) Léon. La Civilisation et les grands fleuves historiques. Paris. Librairie Hachette et Co 79, Boulevard Saint-Germain, 79.1889. URL:
https://fr.wikisource.org/wiki/La_Civilisation_et_les_grands_fleuves_historiques/Texte_entier
- Тойнбі А. Дослідження історії. У 2 Т../Пер. з англ. В. Шовкуна, В. Митрофанова — К.: Основи, 1995.
- Буткевич О. В. Міжнародне право стародавнього світу. – К.: Україна, 2004.
- Войтович Л. В., Домановський А. М., Козак Н. Б., Лильо І. М., Мельник М. М., Сорочан С. Б., Файда О. В. Історія Візантії. Вступ до візантиністики. – Львів: Апріорі, 2011.

- Дмитрієв А. І. Історія міжнародного права. – К., 2008.
- Лизогуб В. А. Країнознавство : підручник. Харків : Право, 2024. 504 с. (с іл.)
- Adcock F., Mosley D. J. Diplomacy in Ancient Greece. – New York: St. Martin's Press, 1975.
- Allen J. Hostages and hostage-taking in the Roman Empire. – New York, 2006.
- Altman A. Tracing the earliest recorded concepts of international law: the ancient Near East (2500-330 BCE). – Brill Academic Publishing, 2012.
- Bauslaugh R. A. The concept of neutrality in Ancient Greece. – University of California Press, 1991.
- Bederman D. J. International law in Antiquity. – Cambridge University Press, 2007.
- Black J. A History of Diplomacy. – Reaktion Books, 2010.
- Burton P. J. Friendship and Empire: Roman Diplomacy and Imperialism in the Middle Republic (353-146 BC). – Cambridge University Press, 2011.
- Byzantine diplomacy: Papers of the Twenty-fourth Spring Symposium of Byzantine Studies, Cambridge, March 1990 / Ed. by Jonathan Shepard and Simon Franklin. – Hampshire, Great Britain: Variorum; Brookfield, Vt.: Ashgate, 1992.
- Diplomats and Diplomacy in the Roman World / Ed. by C. Eilers. – Brill Academic Publishing, 2009.
- Dursteller E. R. Venetians in Constantinople: nation, identity and coexistence in the Early Modern Mediterranean. – Johns Hopkins University Press, 2006.
- Featherstone M. The Great Palace as Reflected in the De Cerimoniis // Visualisierung von Herrschaft: Frühmittelalterliche Residenzen-Gestalt und Zeremoniell / Ed. by F. A. Bauer (BYZAS 5). – Istanbul, 2006. – P. 47–61.
- Featherstone M. Olga's visit to Constantinople in the De cerimoniis // Revue des Études Byzantines. – 2003. – Vol. 61. – P. 241–251.
- Mattox J. M. Saint Augustine and the theory of just war. – Continuum, 2006.
- Luttwak, Edward. The Grand Strategy of the Byzantine Empire. - Harvard Univ. Pr., 2009. - 498 p
- Luttwak, Edward. The grand strategy of the Roman empire : from the first century A.D. to the third. - Baltimore ; L.: Johns Hopkins University Press, 1976. - 255 p

Тема 4. Відносини між європейськими державами у IX - XV ст.

1. Франкська держава у міжнародних відносинах.
 - а) Дипломатія Арнульфінгів.
 - б) Імперія Карла Великого у міжнародних відносинах.

2. Міждержавні відносини в Європі на початковому етапі феодальної роздробленості.
 - а) Боротьба за вплив на Адріатиці в XI-XII ст.
 - б) Хрестові походи і міжнародні відносини в XI-XII ст.
 - в) Дипломатія Республіки Св. Марка на Близькому Сході.
 - г) Договори Візантії з італійськими республіками.
3. Зростання впливу Німецької імперії в др. пол. XII ст.
 - а) Ідеологія імперського домінування.
 - б) Боротьба Фридриха і Барбаросси за політичне домінування в Італії.
4. Імперія Плантагенетів у міжнародних відносинах.
 - а) Наростання англо-французьких суперечностей у XII-XIII ст.
 - б) Початок боротьби Капетингів з Плантагенетами.
 - в) Паризький договір 1259 р.
5. Дипломатична місія Плано Карпіні до Каракорума.
 - а) Подорож Рубрука.
 - б) Відносини європейських держав з монголами у др. пол. XIII ст.
6. Міжнародні відносини в період Столітньої війни.
 - а) Загострення англо-французьких суперечностей у пер. тр. XIV ст. Французька та англійська дипломатії в пошуку союзників.
 - б) Початок Столітньої війни. Катастрофа при Пуатьє. Мир у Бретині.
 - в) Дипломатична боротьба на другому етапі війни. Двобій англійської та французької дипломатії наприкінці XIV ст.
 - г) Воєнні поразки Франції на поч. XV ст. Договір у Труа (травень 1420 р.).
 - г) Дипломатична боротьба на переломному етапі війни. Завершення війни. Дипломатична поразка Англії.
 - д) Луї XI і Шарль Сміливий. Філіпп де Коммін. Дипломатична служба: погляд сучасника.
7. Італійські держави у міжнародних відносинах. Від церковних соборів - до світських конгресів.

С п и с о к л і т е р а т у р и

- Брусиловська О. І. Історія міжнародних відносин (сер. III тис. до н. е. – сер. XVII ст. н. е.): навч.-метод. посіб. / О. І. Брусиловська, І. М. Коваль. Одеса: Одеськ. нац. ун-т імені І. І. Мечникова, 2013. 188 с.
- Григор'єва Т. Історія дипломатії: від давнини до кінця XVIII ст. / Т. Григор'єва. Київ : Видавн. дім «Києво-Могилянська Академія», 2014. 177 с.
- Зінченко А. Л. Історія дипломатії: від давнини до Нового часу / А. Л. Зінченко. К.: Проза, 2005. 560 с.
- Історія Візантії. Вступ до візантиністики / За ред. С. Б. Сорочана і Л. В. Войтовича. Львів: Видавництво «Апріорі», 2011. 880 с.

Історія міжнародних відносин (від Стародавнього світу до початку XX ст.): Навч. посіб. / Я. Б. Турчин, Р. Б. Демчишак, Т. І.Плазова. Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2013. 139 с.

Історія середніх віків: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. істор. спец. / Ліхтей І., Надтока Г.М., Король В.Ю.; за заг. ред. Г.М. Надтоки. К.: Київ. ун-т ім. Б.Грінченка, 2018. 800 с.

Подалаяк Н. Г. Дипломатичне покликання середньовічного купця Вулфа Вулфлама // Науковий вісник Дипломатичної академії України. – 2003. – Вип. 9. – С. 262–269.

Подалаяк Н. Г. Могутня Ганза. Комерційний простір, міське життя і дипломатія XII–XVII століть. – К.: Темпора, 2009.

Heyn U. Peacemaking in Medieval Europe. – Regine Books, 1997.

Black J. A History of Diplomacy. – Reaktion Books, 2010.

Dickinson Jocelyne. The Congress of Arrass (1435). – Oxford, 1955.

Grewe W. G. The epochs of international law. – Berlin; New York, 2000.

Peace and Negotiation: Strategies for Coexistence in the Middle Ages and the Renaissance / Ed. by D. Wolfgal. – Brepols Publishers, 2000.

Тема 5. Боротьба Європейських держав в добу Італійських війн. Іспанська гегемонія в Європі.

П л а н

1. Міждержавні суперечності в Європі наприкінці XV ст. Дипломатія династичних шлюбів.
2. Міждержавна боротьба на першому і другому етапі Італійських війн. Іспансько-англійський союз. Маневри венеційської та папської дипломатії.
3. Міждержавна боротьба на третьому етапі італійських війн.
 - а) Імперія Карпа V як фактор впливу в італійських війнах. Крах дипломатії італійських держав.
 - б) Піратство та дипломатія.
 - в) Французько-турецький союз.
 - г) Реформація в Німеччині й міждержавна боротьба в Західній Європі.
 - г) Іспансько-англійський союз 1554-1559 рр.
 - д) Завершення Італійських війн. Като-Камбресійський мир.
4. Боротьба французької та іспанської дипломатії за Геную.
5. Іспанська дипломатична служба.
6. Організація посольської служби.
7. Соціальний статус посла та вимоги до нього.
8. Підсумки переговорів. Ратифікація договорів.
9. Засоби здобуття інформації.

С п и с о к л і т е р а т у р и

- Дейвіс Н. Європа. Історія. Київ: Основи, 2000. 1464 с.
- Брусиловська О. І. Історія міжнародних відносин (сер. III тис. до н. е. – сер. XVII ст. н. е.): навч.-метод. посіб. / О. І. Брусиловська, І. М. Коваль. Одеса: Одеськ. нац. ун-т імені І. І. Мечникова, 2013. 188 с.
- Григор'єва Т. Історія дипломатії: від давнини до кінця XVIII ст. / Т. Григор'єва. Київ : Видавн. дім «Києво-Могилянська Академія», 2014. 177 с.
- Історія міжнародних відносин (від Стародавнього світу до початку XX ст.): Навч. посіб. / Я. Б. Турчин, Р. Б. Демчишак, Т. І. Плазова. Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2013. 139 с.
- Ціватий В.Г. Зовнішні справи і дипломатичні практики Флорентійської республіки на межі Середньовіччя та раннього Модерного часу: інституціональний дискурс (проблеми історичної та сучасної комунікології) // Зовнішні справи. 2020. 9-10. С. 33-40.
- Ціватий, В. Г. Європейська система міжнародних відносин і дипломатична практика в період Тридцятилітньої війни (1618-1648рр.): інституціональний та конгруентний дискурси / В. Г. Ціватий // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія «Історичні науки». 2020. Вип. 30. С 39-49.
- Ціватий, В.Г. Європейська зовнішня політика доби раннього Нового і Нового часу: проблеми інституціоналізації (теоретико-методологічний аспект) / В. Г. Ціватий // Науковий вісник Дипломатичної академії України. 2000. №4. С. 268-274.
- Hugo Grotius and International Relations / Ed. by H. Bull, B. Kingsbury, A. Roberts. – Clarendon Press-Oxford, 1991.
- Biow D. Doctors, Ambassadors, Secretaries: Humanism and Professions in Renaissance Italy. – University Of Chicago Press, 2002.
- Anderson M. S. The Rise of Modern Diplomacy, 1450–1919. – London; New York: Longman, 1993.
- Berridge G. R. Machiavelli: Human Nature, Good Faith, and Diplomacy // Review of International Studies. – 2001. – Vol. 27, No. 4 (Oct.). – P. 539–556.
- Fichtner P. S. Dynastic marriage in sixteenth century Habsburg diplomacy and statecraft: an interdisciplinary approach // The American Historical Review. – 1976. – Vol. 81, No. 2. – P. 243–265.
- Frigo Daniela. Prudence and Experience: Ambassadors and Political Culture in Early Modern Italy // Journal of Medieval and Early Modern Studies. – 2008. – Vol. 38.1. – P. 15–34.
- Levin M. J. Agents of empire: Spanish ambassadors in sixteenth-century Italy. – Cornell University Press, 2005.

Levin M. J. A new world order: Spanish campaign for precedence in Early Modern Europe // Journal of Early Modern History. – 2002. – Vol. 6. – P. 233 – 264.

Mattingly G. Renaissance diplomacy. – Baltimore: Penguin Books, 1964.

Peace and Negotiation: Strategies for Coexistence in the Middle Ages and the Renaissance / Ed. by D. Wolfgal. – Brepols Publishers, 2000.

Тема 6. Міжнародні відносини на початку Нового часу (XVI - XVII ст.).

План

1. Становлення єдиного європейського політичного простору.
 - а) Утворення єдиних централізованих держав.
 - б) Органи зовнішньої політики й дипломатії.
2. «Державний інтерес» як принцип політики. Державний і торговий інтерес.
3. Війни епохи Реформації.
 - а) Основні конфлікти і протиріччя в Європі у др. пол. XVI ст.
 - б) Іспансько-англійське протистояння. Розгром Непереможної Армади.
 - в) Нідерландська революція. Аппаська і Утрехтська унії. Відокремлення та міжнародне визнання Сполучених провінцій.
 - г) Релігійно-політична боротьба у Франції та дипломатія католицького табору. Визнання французького короля Анрі IV.
4. Початок французької гегемонії в Європі. Французька дипломатія пер. пол. XVII ст.
5. Французько-іспанська війна. Піренейський мир. Відновлення незалежності Португалії.
6. Династичний та конфесійний принципи міжнародних відносин. Шлюбна Дипломатія.
7. Зародження науки міжнародного права.

С п и с о к л і т е р а т у р и

Григор'єва Т. Історія дипломатії: від давнини до кінця XVIII ст. / Т. Григор'єва. Київ : Видавн. дім «Києво-Могилянська Академія», 2014. 177 с.

Історія міжнародних відносин (від Стародавнього світу до початку XX ст.): Навч. посіб. / Я. Б. Турчин, Р. Б. Демчишак, Т. І.Плазова. Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2013. 139 с.

Хижняк І. А. Нова історія міжнародних відносин у системному форматі (1648-1918): Підручник / І. А. Хижняк. К.: Персонал, 2009. 224 с.

Ціватий В. Г. Дипломатія і зовнішня політика європейських держав у добу раннього Нового часу: метаморфози та інституціональні традиції Вестфальської системи міжнародних відносин / В. Г. Ціватий // Die wichtigsten Vektoren für die Entwicklung der Wissenschaft im Jahr 2020. Luxembourg, Grand Duchy of Luxembourg Band 2. S. 95-99.

- Ціватий В.Г. Європейська зовнішня політика доби раннього Нового і Нового часу: проблеми інституціоналізації (теоретико-методологічний аспект) / В. Г. Ціватий // Науковий вісник Дипломатичної академії України. 2000. №4. С. 268-274.
- Дмитрієв А. І. Історія міжнародного права. – К., 2008.
- Мальський М. З., Мацяк М. М. Теорія міжнародних відносин. – Львів, 2002.
- Попов Н. В. Династичні шлюби і «шлюбна дипломатія» в Західній Європі раннього нового часу // Нова і Новітня історія. – 1998. – № 6. – С. 143-169.
- Anderson M. S. The Rise of Modern Diplomacy, 1450–1919. – London; New York: Longman, 1993.*
- Black J. A History of Diplomacy. – Reaktion Books, 2010.
- Diplomatic Theory from Machiavelli to Kissinger / G. R. Berridge, Maurice Keens-Soper, and T. G. Otte. – New York: Palgrave, 2001.
- Fichtner P. S. Dynastic marriage in sixteenth century Habsburg diplomacy and statecraft: an interdisciplinary approach // The American Historical Review. – 1976. – Vol. 81, No. 2. – P. 243–265.*
- Frigo Daniela. Prudence and Experience: Ambassadors and Political Culture in Early Modern Italy // Journal of Medieval and Early Modern Studies. – 2008. – Vol. 38.1. – P. 15–34.
- Grewe W. G. The epochs of international law. – Berlin; New York, 2000.
- Hamilton K. The practice of diplomacy: it's evolution, theory and administration. – London; New York: Routledge, 1995.
- Jonsson C., Hall M. Essence of Diplomacy (Studies in Diplomacy and International Relations). – Palgrave Macmillan, 2005.
- Osiander A. The states system of Europe, 1640–1990: peacemaking and the conditions of international stability. – Oxford University Press, 1994.*

Модуль II. Історія міжнародних відносин від середини XVII ст. до поч. XX ст.

Тема 7. Вестфальська система міжнародних відносин. Епоха потрясінь і змін (остання третина XVIII — початок XIX ст.).

П л а н

1. Дипломатична боротьба в роки Тридцятирічної війни. Основні вузли суперечностей. Вестфальський конгрес.
2. Вестфальська система. Принцип національного суверенітету.
3. Східноєвропейський «багатокутник».
4. Торгове та колоніальне суперництво. Династичні війни.
5. «Дипломатична революція» і Семирічна війна.
6. Розділи Польщі.

7. Війна за незалежність у Північній Америці та європейські держави.
8. Міжнародні відносини в період Французької революції. Від експансії до панування революційної Франції в Європі.
9. Імперія Наполеона I Бонапарта та міжнародні відносини.
 - а) «Сімейна» і «континентальна» системи Наполеона.
 - б) Антифранцузькі коаліції.
 - в) Крах імперії Наполеона I.

Список літератури

- Геополітика: енциклопедія. За ред. чл.-кор. НАПН України д-ра філос. наук проф. Є. М. Суліми. Київ: Знання України, 2013. 919 с.
- Гольцов, А. Г. Геополітика і політична географія [Текст]. : підручник . А. Г. Гольцов. Київ: Центр учб. л-ри, 2012. – 416 с.
- Лизогуб В. А. Країнознавство : підручник. Харків : Право, 2024. 504 с. (с іл.)
- Ададуров В. «Наполеоніада» на сході Європи: Уявлення, проекти та діяльність уряду Франції щодо південно-західних окраїн Російської імперії на початку XIX століття / В. Ададуров. Львів, Львів: Вид-во УКУ, 2007. 560 с.
- Григор'єва Т. Історія дипломатії: від давнини до кінця XVIII ст. / Т. Григор'єва. Київ : Видавн. дім «Києво-Могилянська Академія», 2014. 177 с.
- Історія міжнародних відносин (від Стародавнього світу до початку XX ст.): Навч. посіб. / Я. Б. Турчин, Р. Б. Демчишак, Т. І. Плазова. Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2013. 139 с.
- Хижняк І. А. Нова історія міжнародних відносин у системному форматі (1648-1918): Підручник / І. А. Хижняк. К.: Персонал, 2009. 224 с.
- Ціватий В. Г. Європейська зовнішня політика доби раннього Нового і Нового часу: проблеми інституціоналізації (теоретико-методологічний аспект) / В. Г. Ціватий // Науковий вісник Дипломатичної академії України. 2000. №4. С. 268-274.
- Н. М. The Emergence of the Eastern Powers, 1756 – 1775. – Cambridge University Press, 2004.
- Mahan A. T. The Influence of Sea Power Upon History, 1660-1783. The Project Gutenberg eBook. [URL:https://www.gutenberg.org/files/13529/13529-h/13529-h.htm](https://www.gutenberg.org/files/13529/13529-h/13529-h.htm)
- Treaties and International Law in European History: From the Late Middle Ages to World War One / Ed. by R. Lesaffer. – Cambridge University Press, 2004.
- Anderson M. S. The Rise of Modern Diplomacy, 1450 – 1919. – London; New York: Longman, 1993.
- Black J. A History of Diplomacy. – Reaktion Books, 2010.
- Diplomatic Theory from Machiavelli to Kissinger / G. R. Berridge, Maurice Keens-Soper, and T. G. Otte. – New York: Palgrave, 2001.
- Grewe W. G. The epochs of international law. – Berlin; New York, 2000.
- Hamilton K. The practice of diplomacy: it' s evolution, theory and administration. – London; New York: Routledge, 1995.

Hennings J. The semiotics of diplomatic dialogue: pomp and circumstance in tsar Peter I' s visit to Vienna in 1698 // International History Review. – 2008. – Vol. 30. – P. 515 – 544.

Keens-Soper M. The French political academy, 1712: the political school for ambassadors // European history quarterly. – 1972. – Vol. 2. – P. 329 – 355.

Тема 8. Віденська система міжнародних відносин. (перша половина XIX ст.)

План

1. Скликання Віденського конгресу.
2. Принцип легітимізму.
3. Рішення Віденського конгресу.
4. «Європейський концерт».
5. Священний союз і боротьба народів за самовизначення.
6. Протистояння консервативних і ліберальних монархій.
7. Східна криза в 30-40-ті роки XIX ст.
8. Колоніальна експансія Великобританії та Франції.
9. Криза Віденської системи (середина XIX ст.).
 - а) Національні інтереси та національна політика.
 - б) Революції 1848-1849 рр. проти легітимного порядку.
 - в) Спроби реставрації Віденської системи.
 - г) Реальна політика.
 - г) Принцип національностей.
 - д) Кримська війна.

Список літератури

Геополітика: енциклопедія. За ред.. чл.- кор.. НАПН України д-ра філос. наук проф. Є. М. Суліми. Київ: Знання України, 2013. 919 с.

Гольцов, А. Г. Геополітика і політична географія [Текст]. : підручник . А. Г. Гольцов. Київ: Центр учб. л-ри, 2012. – 416 с.

Машевський О. П. Проблема Чорноморських проток у міжнародних відносинах (1870 – початок 1920-х рр.) / О. П. Машевський. К. : Аквілон-Плюс, 2010. 791 с.

Ціватий В. Г. Європейське відлуння і дороговкази Віденського конгресу: інституціональна та політико-дипломатичні витоки Європейського союзу (теоретико-методологічний аспект) / В. Г. Ціватий // Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Історія. Політологія. 2016. Вип. 15. С. 162-170.

Історія міжнародних відносин (від Стародавнього світу до початку XX ст.): Навч. посіб. / Я. Б. Турчин, Р. Б. Демчишак, Т. І.Плазова. Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2013. 139 с.

Костюк Д. А. Зовнішня політика та таємна дипломатія Отто фон Бісмарка після утворення Німецької імперії / Д. А. Костюк // Гілея: науковий вісник. 2016. Вип. 115. С. 451-455.

Дмитрієв А. І. Історія міжнародного права. – К., 2008.

Anderson M. S. The Rise of Modern Diplomacy, 1450–1919. – London;

New York: Longman, 1993

Black J. A History of Diplomacy. – Reaktion Books, 2010

Grewe W. G. The epochs of international law. – Berlin; New York, 2000.

Osiander A. The states system of Europe, 1640–1990: peacemaking and the conditions of international stability. – Oxford University Press, 1994.

Treaties and International Law in European History: From the Late Middle Ages to World War One / Ed. by R. Lesaffer. – Cambridge University Press, 2004.

War, peace, and world orders in European history / Ed. by Anja V. Hartmann and Beatrice Heuser. – Routledge Press, 2001.

Тема 9. Міжнародні відносини напередодні і під час Першої світової війни. Паризька мирна конференція. Становлення Версальської системи.

План.

1. Пропаганда війни і захоплення. Наближення війни. Цілі війни.
2. Європа на роздоріжжі. Липнева криза і початок світової війни.
3. Розширення складу воюючих коаліцій.
4. Війна, революція, мир.
5. Початок роботи Паризької мирної конференції. Створення Ліги Націй.
6. Версальський договір. Основні підходи держав-переможниць до проблем мирного врегулювання в Європі
7. Сен-Жерменський, Тріанонський та Нейський договори. Севрський і Лозаннський договори. Остаточне територіальне врегулювання в Східній Європі.
8. Повернення США на позиції ізоляціонізму.
9. Версальська система міжнародних відносин.

Список літератури

Історія міжнародних відносин (від Стародавнього світу до початку XX ст.): Навч. посіб. / Я. Б. Турчин, Р. Б. Демчишак, Т. І. Плазова. Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2013. 139 с.

Кучменко Е. М. Історія міжнародних відносин першої половини XX ст. : у 2 ч. / Е. М. Кучменко. К. : ІПК ДСЗУ, 2007. Ч. 1. 369 с.; Ч. 2. 386 с.

- Марущак, М. Й. Історія дипломатії ХХ ст.: Курс лекцій. – Львів, 2003. Бескид Біт, 2003. 303 с.
- Машевський О. П. Проблема Чорноморських проток у міжнародних відносинах (1870 – початок 1920-х рр.) / О. П. Машевський. К. : Аквілон-Плюс, 2010. 791 с.
- Троян С.С. Так народжувалися глобальні конфлікти: причини і початок Першої та Другої світових воєн. Перша та Друга світові війни в історії людства (до 100- річчя початку Першої і 75-річчя початку Другої світових воєн). К.: Пріоритети, 2014. С. 3 – 13.
- Геополітика: енциклопедія. За ред.. чл.- кор.. НАПН України д-ра філос. наук проф. Є. М. Суліми. Київ: Знання України, 2013. 919 с.
- Гольцов, А. Г. Геополітика і політична географія [Текст]. : підручник . А. Г. Гольцов. Київ: Центр учб. л-ри, 2012. – 416 с.
- Енглунд П. Захват і біль битви. Перша світова у 211 епізодах / П. Енглунд. Фолио, 2016. 560 с.
- Перша та Друга світові війни в історії людства (до 100-річчя початку Першої і 75-річчя початку Другої світових воєн): Монографія / Ред. С.С. Трояна. К.: ДП «НВЦ» «Пріоритети», 2014. 316 с.
- Пронь С.В. Міжнародні відносини та зовнішня політика. 1914-1991 роки: Навч. посіб / С. В. Пронь. Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2009. 140 с.
- Хижняк І. А. Нова історія міжнародних відносин у системному форматі (1648-1918):Підручник / І. А. Хижняк. К.: Персонал, 2009. 224 с.
- Чекаленко Л. Д. Зовнішня політика України (від давніх часів до наших днів): Підручник / Л. Д. Чекаленко, С. Г. Федуняк. К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2010. 464 с.
- Газін В.П. Економіка та зовнішня політика Веймарської республіки (1925-1933 рр.): Східноєвропейські аспекти / В.П. Газін. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільськ. держ. пед. ун-т, 1999. 152 с.
- Дюрозель Ж.-Б. Історія дипломатії від 1919 року до наших днів / Ж.-Б. Дюрозель. К.: Основи, 1995. 903 с.
- Іваницька О. П. Історія міжнародних відносин (1918-1945 роки): Навч. посіб. / О. П. Іваницька. К.: Видавничий Дім «Слово», 2011. 632 с.
- Дмитрієв А. І. Історія міжнародного права. – К., 2008.
- Нариси з історії дипломатії України / О. І. Галенко, Є. Є. Камінський, М. В. Кірсенко, М. Ф. Котляр. – К.: Альтернативи, 2001.
- Лизогуб В. А. Країнознавство [Текст] : навч. посіб. В. А. Лизогуб; НЮУ ім. Я. Мудрого. Харків: Право, 2014. 624 с.
- Лизогуб В. А. Країнознавство : підручник. Харків : Право, 2024. 504 с. (с іл.)
- Mackinder H. J. The geographical pivot of history (1904). The Geographical Journal, Vol. 170, No. 4, December 2004, pp. 298–321. Blackwell Publishing, Ltd. URL: <https://www.iwp.edu/wp>
- Nicholas John Spykman The Geography of the Peace, New York, Harcourt, Brace and Company (1944)
- Nicholas John Spykman America's Strategy in World Politics: The United States and the Balance of Power, New York, Harcourt, Brace and Company (1942)

Nicholas John Spykman Geography and Foreign Policy, I, *The American Political Science Review* 1938, issue 1, pp.28-50.

Nicholas John Spykman Geography and Foreign Policy, II, *The American Political Science Review* 1938, issue 2, pp.213-236.

Anderson M. S. The Rise of Modern Diplomacy, 1450–1919. – London; New York: Longman, 1993.

Black J. A History of Diplomacy. – Reaktion Books, 2010.

Grewe W. G. The epochs of international law. – Berlin; New York, 2000.

Osiander A. The states system of Europe, 1640–1990: peacemaking and the conditions of international stability. – Oxford University Press, 1994.

The balance of power in world history / Ed. by S. Kaufman, R. Little, W. Wohlforth. – Palgrave Macmillan, 2007.

Treaties and International Law in European History: From the Late Middle Ages to World War One / Ed. by R. Lesaffer. – Cambridge University Press, 2004.

War, peace, and world orders in European history / Ed. by Anja V. Hartmann and Beatrice Heuser. – Routledge Press, 2001.

Тема 10. Міжнародні відносини в Європі у 1923-25 рр. Локарнська конференція. Постлокарнський період політичної стабілізації в Європі.

1. Франко-Бельгійська окупація Руру та її наслідки. «План Дауеса».
2. Женевський протокол 1925 р. «Смуга визнань СРСР». Підготовка гарантійного пакту.
3. Локарнська конференція та її рішення. Міжнародні наслідки Локарнських угод. СРСР і Локарнський процес.
4. Радянсько-німецький договір про ненапад і нейтралітет.
5. Курс СРСР на укладення двосторонніх договорів про нейтралітет і ненапад. Укладення Радянським Союзом договорів про ненапад з Францією і сусідніми державами Європи.
6. Розрив радянсько-англійських відносин. «Європейська розрядка» і радянська зовнішня політика.
7. Проблеми роззброєння у др. пол. 1920-х р. «Пакт Бріана-Келлога».
8. «План Юнга». Проект панєвропейського об'єднання.
9. Женевська конференція зі скорочення та обмеження озброєнь 1927 р. Наростання міжнародної напруженості на рубежі 1920-1930-х років.

Список літератури

Газін В.П. Економіка та зовнішня політика Веймарської республіки (1925-1933 рр.): Східноєвропейські аспекти / В.П. Газін. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільськ. держ. пед. ун-т, 1999. 152 с.

Дюрозель Ж.-Б. Історія дипломатії від 1919 року до наших днів / Ж.-Б. Дюрозель. К.: Основи, 1995. 903 с.

Іваницька О. П. Історія міжнародних відносин (1918-1945 роки): Навч. посіб. / О. П. Іваницька. К.: Видавничий Дім «Слово», 2011. 632 с.

Кучменко Е. М. Історія міжнародних відносин першої половини ХХ ст. : у 2 ч. / Е. М. Кучменко. К. : ІПК ДСЗУ, 2007. Ч. 1. 369 с.; Ч. 2. 386 с.

Марущак, М. Й. Історія дипломатії ХХ ст.: Курс лекцій. – Львів, 2003. Бескид Біт, 2003. 303 с.

Павлюк В.В. Новітня історія країн Західної Європи та Північної Америки (1918-1945) : підручник для студентів / В. В. Павлюк. Львів: ЛА «Піраміда», 2010. 284 с.

Пронь С.В. Міжнародні відносини та зовнішня політика. 1914-1991 роки: Навч. посіб / С. В. Пронь. Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2009. 140 с.

Цветков Г.М. Міжнародні відносини й зовнішня політика в 1917-1945рр.: Навч. посіб. / Г. М. Цветков. К.: Либідь, 1997. 232 с.

Anderson M. S. The Rise of Modern Diplomacy, 1450–1919. – London; New York: Longman, 1993.

Black J. A History of Diplomacy. – Reaktion Books, 2010.

Grewe W. G. The epochs of international law. – Berlin; New York, 2000.

Osiander A. The states system of Europe, 1640–1990: peacemaking and the conditions of international stability. – Oxford University Press, 1994.

The balance of power in world history / Ed. by S. Kaufman, R. Little, W. Wohlforth. – Palgrave Macmillan, 2007.

Treaties and International Law in European History: From the Late Middle Ages to World War One / Ed. by R. Lesaffer. – Cambridge University Press, 2004.

War, peace, and world orders in European history / Ed. by Anja V. Hartmann and Beatrice Heuser. – Routledge Press, 2001.

Тема 11. Міжнародні відносини в Європі в 1933-1935 рр. Криза Версальської системи. Наростання військової загрози в Європі в 1935-1937 рр. Мюнхенська конференція.

План

1. Встановлення нацистської диктатури в Німеччині. Зовнішньополітична програма націонал-соціалістів.

2. Конвенція про визначення агресії. «Пакт чотирьох».

3. Радянсько-італійський договір про дружбу, ненапад і нейтралітет. Радянсько-Французьке зближення. Німецько-польська декларація.

4. Радянсько-Французькі переговори про Східний Пакт. Продовження радянсько-французьких переговорів після вбивства Барту. Женевський протокол.

5. Друга «Смуга визнань» Радянської держави. Вступ СРСР до Ліги Націй.

6. Перша спроба аншлюсу Австрії. Франко-італійське зближення.

7. Курс Гітлера на остаточну відмову від Версальського договору і реакція західних держав. Конференція в Стрезі.

8. Укладення радянсько-французького і радянсько-чехословацького договорів про взаємодопомогу.

9. VII Конгрес Комінтерну.

10. Наростання військової загрози в Європі в 1935-1937.

а) Англо-німецька морська угода.

б). Напад Італії на Ефіопію. Криза Ліги Націй. Провал «плану Лавалля-Хора».

в). Ремілітаризація Рейнської зони. Австро-німецька угода 1936 р. Конференція в Монтре.

11. Громадянська війна в Іспанії.

12. Політика умиротворення нацистської Німеччини.

а) Переговори Е. Галіфакса з Гітлером.

б) Аншлюс Австрії.

в) Чехословацька криза. Переговори Чемберлена з Гітлером у Берхтесгадені та Бад-Годесберзі.

г). Мюнхенська конференція та її міжнародні наслідки.

г) Радянський Союз і Чехословацька криза.

Список літератури

Симоненко Р. Г.. Міжнародна обстановка непереродні Другої світової війни / Р. Г. Симоненко. К. : Вид-во гуманіт. л-ри, 2010. 71 с.

Дюрозель Ж.-Б. Історія дипломатії від 1919 року до наших днів / Ж.-Б. Дюрозель. К.: Основи, 1995. 903 с.

Іваницька О. П. Історія міжнародних відносин (1918-1945 роки): Навч. посіб. / О. П. Іваницька. К.: Видавничий Дім «Слово», 2011. 632 с.

Кучменко Е. М. Історія міжнародних відносин першої половини ХХ ст. : у 2 ч. / Е. М. Кучменко. К. : ІПК ДСЗУ, 2007. Ч. 1. 369 с.; Ч. 2. 386 с.

Марущак, М. Й. Історія дипломатії ХХ ст.: Курс лекцій. – Львів, 2003. Бескид Біт, 2003. 303 с.

Павлюк В.В. Новітня історія країн Західної Європи та Північної Америки (1918-1945) : підручник для студентів / В. В. Павлюк. Львів: ЛА «Піраміда», 2010. 284 с. 20

Пронь С.В. Міжнародні відносини та зовнішня політика. 1914-1991 роки: Навч. посіб / С. В. Пронь. Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2009. 140 с.

Троян С.С. Так народжувалися глобальні конфлікти: причини і початок Першої та Другої світових воєн. Перша та Друга світові війни в історії людства (до 100- річчя початку Першої і 75-річчя початку Другої світових воєн). К.: Пріоритети, 2014. С. 3 – 13.

Цветков Г.М. Міжнародні відносини й зовнішня політика в 1917-1945pp.: Навч. посіб. / Г. М. Цветков. К.: Либідь, 1997. 232 с

Hamilton K. The practice of diplomacy: it's evolution, theory and ad-ministration. – London; New York: Routledge, 1995.

Jönsson C., Hall M. Essence of Diplomacy (Studies in Diplomacy and International Relations). – Palgrave Macmillan, 2005.

Osiander A. The states system of Europe, 1640–1990: peacemaking and the conditions of international stability. – Oxford University Press, 1994.

The balance of power in world history / Ed. by S. Kaufman, R. Little, W. Wohlforth. – Palgrave Macmillan, 2007.

War, peace, and world orders in European history / Ed. by Anja V. Hart-mann and Beatrice Heuser. – Routledge Press, 2001.

Antony James Beevor (Sir) The Spanish Civil War. London: Orbis, 1982.

Тема 12. Вашингтонська система міжнародних відносин в АТР.

План

1. Становлення Вашингтонської системи.

- а) Розстановка сил в АТР напередодні і під час війни. Далекосхідне питання на Паризькій мирній конференції.
- б) Загострення японо-американських протиріч.
- в) Радянська політика на Далекому Сході в роки Громадянської війни. Створення Далекосхідної Республіки.
- г) Радянська політика в Монголії.
- г) Вашингтонська конференція та її рішення. Договори чотирьох, п'яти і дев'яти держав.
- д) Вашингтонська система.

2. Міжнародні відносини в АТР у 1922-1930 рр.

- а) Закінчення японської інтервенції і включення ДСР до складу Радянської Росії.
- б) Врегулювання радянсько-китайських відносин. Співпраця СРСР з Гоміньданом.
- в) Нормалізація відносин між СРСР і Японією.
- г) Національна революція в Китаї та її вплив на Міжнародні відносини. Роль СРСР і Комінтерну в китайській революції.
- г) Стабілізація Вашингтонської системи у другій половині 1920-х років. д) Радянсько-Китайський конфлікт на КВЖД.

3. Міжнародні відносини в АТР в 1930-і роки. Криза і розпад Вашингтонської системи.

- а) Перехід Японії до агресивної політики. Агресія Японії в Маньчжурії. Події в Маньчжурії і позиція СРСР.
- б) Доповідь Комісії Літтона. Вихід Японії з Ліги Націй. Нормалізація радянсько-китайських відносин.
- в) Встановлення дипломатичних відносин між СРСР і США. Радянсько-японські відносини.
- г) Продаж КВЖД. Антикомінтернівський пакт
- г) Закони США про нейтралітет. Відносини СРСР з Китаєм і МНР.

д) Японсько-китайська війна. Радянсько-китайський договір про ненапад 1937 р. Військова допомога СРСР Китаю. «Угода Аріта – Крейгі».

е) Радянсько-Японські конфлікти біля озера Хасан і річки Халхін-Гол.

Список літератури

Симоненко Р. Г.. Міжнародна обстановка напередодні Другої світової війни / Р. Г. Симоненко. К. : Вид-во гуманіт. л-ри, 2010. 71 с.

Цветков Т. Міжнародні відносини і зовнішня політика (1917–1945 рр.). Київ : Либідь, 1997. 232 с.

Дюрозель Ж. Б. Історія дипломатії від 1919 року до наших днів / Пер. з фр. Київ : Основи, 1999. 903 с.

Коппель О. А., Пархомчук О. С. Міжнародні системи та глобальний розвиток. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2004. 314 с.

Пархомчук О. С. Системна еволюція міжнародних відносин і процеси демілітаризації та конверсії. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2006. 194 с.

Турчин Я. Б., Демчишак Р. Б., Матлай Л. С. Історія міжнародних відносин (1914–2015). Львів : Львівська політехніка, 2016. 140 с.

Троян С.С. Так народжувалися глобальні конфлікти: причини і початок Першої та Другої світових воєн. Перша та Друга світові війни в історії людства (до 100- річчя початку Першої і 75-річчя початку Другої світових воєн). К.: Пріоритети, 2014. С. 3 – 13.

Коппель О. Міжнародні відносини ХХ століття / О. Коппель, О. Пархомчук. К.: Школяр, 1999. 255 с.

О. С. Пархомчук. Версальсько-Вашингтонська система міжнародних відносин // Українська дипломатична енциклопедія: У 2-х т./Редкол.:Л. В. Губерський (голова) та ін. — К: Знання України, 2004 — Т.1 — 760с.

О. Пархомчук. Версальсько-Вашингтонська система міжнародних відносин // Політична енциклопедія / редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови). — К. : Парламентське видавництво, 2011. — С. 93.

Карпенко Т., Овчаренко О. Сутність і протиріччя Версальсько-Вашингтонської системи. Актуальні проблеми природничих і гуманітарних наук у дослідженнях молодих учених «Родзинка – 2019» : матеріали ХХІ Всеукраїнської наукової конференції молодих учених. 2019. С. 85–87.

Garver John W. Chinese-Soviet relations, 1937–1945: The diplomacy of Chinese national-ism. N.Y.: Oxford University Press, 1988. Ch. 1–3.

Aron R. Peace and War: A Theory of International Relations. London and New York : Routledge, 2003. 820 p.

Вашингтонська морська конференція, 1921-1922. URL: <https://history.state.gov/milestones/1921-1936/naval-conference>

Тема 12. Міжнародні відносини в період Другої світової війни (1939 – 1945).

План

1. Міжнародні відносини на початковому етапі Другої світової війни.
 - а) Напад Німеччини на Польщу.
 - б) Позиції СРСР і західних держав.
 - в) Військова кампанія СРСР проти Польщі.
 - г) Радянсько-німецький договір про дружбу і кордон. Укладення Радянським Союзом договорів про взаємодопомогу з державами Прибалтики.
 - г) Радянсько-німецьке співробітництво.
2. Радянсько-фінська війна. «Дивна війна» на Заході.
3. Перехід Німеччини та її союзників до активних дій. Контрдії Великої Британії та США.
 - а) Поразка Франції.
 - б) «Битва за Англію». Зміна позиції США.
 - в) Включення до складу СРСР держав Прибалтики, Бессарабії та Північної Буковини.
 - г) Укладання Троїстого пакту. Агресія Італії та боротьба на Балканах.
 - г) Охолодження радянсько-німецьких відносин. Візит В.М. Молотова до Берлна.
 - д) Укладення радянсько-японського договору про нейтралітет.
 - е) Формування англо-американського Союзу. Закон США про ленд-ліз.
4. Напад Німеччини на СРСР. Зовнішньополітичні прорахунки Сталіна.
5. Міжнародні відносини на етапі розгортання Другої світової війни.
 - а) Народження антигітлерівської коаліції. Атлантична хартія. Налагодження міжсоюзницької співпраці.
 - б) Введення радянських і британських військ в Іран.
 - в) Московська конференція про військові поставки. Поширення ленд-лізу на Радянський Союз.
 - г) Провал бліцкригу.
 - г) Вступ США у Другу світову війну.
 - д) Питання про відкриття другого фронту в 1941 р. Візит А. Ідена до Москви.
6. Міжнародні відносини на етапі кульмінації Другої світової війни.
 - а) Декларація Об'єднаних Націй. I Вашингтонська конференція.
 - б) Радянсько-Англійський союзний договір (26 травня 1942 р.) та радянсько-американська угода (11 червня 1942 р.). Переговори про другий фронт у 1942 р.
 - в) Міжнародні наслідки Сталінградської битви. Початок корінного перелому у війні.
 - г) Висадка англо-американських військ у Північній Африці. Конференція в Касабланці.
 - г) Курська битва. Завершення корінного перелому у війні.
 - д) Капітуляція Італії. Московська конференція міністрів закордонних справ СРСР, США і Великобританії.
 - е) Тегеранська конференція. Відкриття другого фронту.
7. Міжнародні відносини на етапі завершення Другої світової війни.

- а) Вихід з війни союзників Німеччини. Візит У. Черчілля до Москви (жовтень 1944 р.).
- б) СРСР і держави Східної Європи. Польське питання.
- в) Договір про союз між СРСР і Францією.
- г) Ялтинська конференція.
- г) Беззастережна капітуляція Німеччини. Закінчення війни в Європі.
- д) Підготовка нової конференції «великої трійки». Потсдамська конференція.
- е) Вступ СРСР у війну з Японією. Беззастережна капітуляція Японії.
- 8. Підсумки Другої світової війни.

С п и с о к л і т е р а т у р и

- Козлітін В. Д. Друга світова війна, 1939-1945 рр. : Навч. посіб. / В.Д. Козлітін. Х. : РА, 2001. 335 с.
- Коппель О. Міжнародні відносини ХХ століття / О. Коппель, О. Пархомчук. К.: Школяр, 1999. 255 с.
- Левітас Ф. Друга світова війна і український вимір. / Ф.Л. Левітас. К. : Наш час, 2011. 270 с.
- Марущак М. Й. Історія дипломатії ХХ ст.: Курс лекцій / М.Й. Марущак. Львів, 2003. Бескид Біт, 2003. 303 с.
- Павлюк В.В. Новітня історія країн Західної Європи та Північної Америки (1918-1945) : підручник для студентів / В. В. Павлюк. Львів: ЛА «Піраміда», 2010. 284 с.
- Перша та Друга світові війни в історії людства (до 100-річчя початку Першої і 75-річчя початку Другої світових воєн): Монографія / Ред. С.С. Трояна. – К.: ДП «НВЦ» «Пріоритети», 2014. 316 с.
- Різ Д. Друга світова війна за зачиненими дверима: Сталін, нацисти і Захід: Пер. з англ. / Д. Різ. К.: Темпора, 2010. 444 с.
- Симоненко Р. Г.. Міжнародна обстановка непереродні Другої світової війни / Р. Г. Симоненко. К. : Вид-во гуманіт. л-ри, 2010. 71 с.
- Україна у міжнародних відносинах ХХ століття : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / за ред. Я. Й. Малика. Львів: Світ, 2004. 391 с.
- Цветков Г.М. Міжнародні відносини й зовнішня політика в 1917-1945рр.: Навч. посіб. / Г. М. Цветков. К.: Либідь, 1997. 232 с.
- Чекаленко Л. Д. Зовнішня політика України (від давніх часів до наших днів): Підручник / Л. Д. Чекаленко, С. Г. Федуняк. К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2010. 464 с.
- Ширер У. Зліт і падіння Третього рейху. під ред. О. А. Ржешевського: в 2 т. К.,1991. У 2 т..
- Гольцов, А. Г. Геополітика і політична географія [Текст]. : підручник . А. Г. Гольцов. Київ: Центр учб. л-ри, 2012. – 416 с.
- Дмитрієв А. І. Історія міжнародного права. – К., 2008.
- Лизогуб В.А. Країнознавство: підручник – Харків: Право, 2019. – 384 с.

- Nicholas John Spykman *The Geography of the Peace*, New York, Harcourt, Brace and Company (1944)
- Nicholas John Spykman *America's Strategy in World Politics: The United States and the Balance of Power*, New York, Harcourt, Brace and Company (1942)
- Nicholas John Spykman *Geography and Foreign Policy*, I, *The American Political Science Review* 1938, issue 1, pp.28-50.
- Nicholas John Spykman *Geography and Foreign Policy*, II, *The American Political Science Review* 1938, issue 2, pp.213-236.
- Black J. *A History of Diplomacy*. – Reaktion Books, 2010.
- Grewe W. G. *The epochs of international law*. – Berlin; New York, 2000.
- Hamilton K. *The practice of diplomacy: its evolution, theory and administration*. – London; New York: Routledge, 1995.
- Jönsson C., Hall M. *Essence of Diplomacy (Studies in Diplomacy and International Relations)*. – Palgrave Macmillan, 2005.
- Antony James Beevor (Sir) *The Second World War*. London: Weidenfeld & Nicolson, 2012.
- Antony James Beevor (Sir) *Stalingrad*. London: Viking Press, 1998.

Тема 13. «Холодна війна» та ерозія біполярної системи у 1960-ті рр.. Міжнародна розрядка у 1970-ті рр. Гельсінські угоди 1975 р. Розпад Ялтинсько-Потсдамської системи.

План

1. Формування біполярної системи.
 - а) Основні особливості Ялтинсько-Потсдамського порядку (Ялтинсько-Потсдамської системи)
 - б) Формування основ світового економічного і політичного регулювання після Другої світової війни
 - в) Рішення країн антигітлерівської коаліції з німецького питання в 1945 році
 - г) Зовнішньополітична стратегія СРСР після війни. Ідеологія і реальність
 - г) Перші кризи "холодної війни" (Греція, Туреччина, Іран)
 - д) Зародження концепції «стримування СРСР» і її офіційне оформлення в «доктрині Трумена».
 - е) Падіння колоніальної системи в Південно-Східній Азії. Виникнення Індії та Пакистану. Перша індо-пакистанська війна.
2. Міжнародні відносини в Центральній і Східній Європі після Другої світової війни.
 - а) Німецьке питання в 1946-1947 рр. і мирні договори з колишніми союзниками Німеччини в Європі.
 - б) «План Маршалла» і його міжнародно-політичне значення.
 - в) Комунізація Центральної та Східної Європи до кінця 1940-х років.
 - г) «Перша Берлінська криза» та її міжнародне значення.
 - г) Закріплення розколу Німеччини: утворення ФРН і НДР
 - д). Палестинська проблема після Другої світової війни і утворення держави.

- е). Становлення структур безпеки на Заході (1947-1949) (західноєвропейський союз, НАТО) Проблема включення Німеччини в західні структури безпеки
- 3. Міжнародні відносини в Східній Азії після Другої світової війни.
 - а) Утворення КНР і розкол Китаю.
 - б) Перспективи національно-комуністичної революції в Азії.
 - в) Війна в Кореї і її міжнародні наслідки.
 - г) Підготовка Сан-Франциської конференції та її підсумки.
- 4. Початок європейської інтеграції. ЄОВС і «план Плевена». Римський договір та створення ЄЕС. Інтеграційні процеси в Західній Європі.
- 5. Протиріччя біполярної системи. Наступальні стратегії та мирне співіснування (1953-1962).
 - а) Нові підходи СРСР у зовнішній політиці після зміни влади. Антикомуністичні виступи в НДР.
 - б) Концепція «відкидання комунізму». Її політична і військова складові. в) Створення ОВС і входження Німеччини в НАТО (1955). Бандунгська та Белградська конференції.
 - г) Рух солідарності країн Азії та Африки та Рух неприєднання.
 - г) Концепція «мирного співіснування» і криза в соціалістичній Співдружності.
 - д) Суецька криза та її міжнародні наслідки.
 - е) Друга берлінська криза. Радянсько-американські відносини. Концепція гнучкого реагування.
 - е) Карибська криза та її міжнародні наслідки.
- 6. Перший етап конфронтаційної стабільності. Криза розрядки і стабілізація міжнародної системи (1962-1975).
 - а) Становлення конфронтаційної стабільності у 1960-х роках. Переговори щодо контролю над озброєннями у 1963-1968 роках.
 - б) Поворот Франції та Німеччини на Схід. Вихід Франції з військової організації НАТО і «нова східна політика» ФРН.
 - в) Близькосхідний конфлікт у 1967-1973 рр. і перший «нафтовий шок».
 - г) Положення всередині соціалістичної співдружності в 1960-і роки. Події в Чехословаччині 1968 р. і «доктрина соціалістичного інтернаціоналізму».
 - г) Радянсько-американські угоди 1969-1974 років.
 - д) Радянсько-китайський конфлікт у 1960-х роках. Місце Китаю у світі в 1960-ті — на початку 1970-х років.
 - е) Загальноєвропейський процес та основні положення Гельсінського акту.
 - е) Війна США у В'єтнамі та її міжнародні наслідки (1965-1973 рр.)
- 7. Суперечності західноєвропейської інтеграції та перше розширення ЄЕС.
- 8. Другий етап конфронтаційної стабільності. Криза розрядки і відновлення біполярної конфронтації (1975-1985).
 - а) Формування механізмів міжнародного регулювання в умовах «енергетичної кризи» (1973-1974). Світовий цикл нафтодоларів.
 - б) Створення мережі партнерських відносин СРСР з країнами Африки. Розширення військово-політичної присутності СРСР у світі.

- в) Проблематика прав людини та її вплив на радянсько-американські відносини і загальноєвропейський процес.
 - г) Роль В'єтнаму в Індокитаї. Конфлікти між Китаєм і В'єтнамом, Камбоджійський конфлікт.
 - г) Становлення «трикутних» відносин СРСР – США – КНР і ситуація в Східній Азії в кінці 1970-х років. Становлення особливої зовнішньополітичної лінії країн Південно-Східної Азії: нейтралізм і економічний регіоналізм.
 - д) Конфлікти навколо Палестини і Лівану. Ескалація конфліктів на Середньому Сході: Іран та Афганістан у 1977-1980 рр.
 - е) Крах розрядки і «подвійне рішення» НАТО.
 - є) Конфлікти всередині зон впливу наддержав: Польська криза і Центральаноамериканський конфлікт.
 - ж) Зовнішньополітичні підходи США в першій половині 1980-х років. Зовнішньополітична стратегія СРСР.
 - з) Новий виток гонки озброєнь і економіко-ідеологічне виснаження СРСР.
9. Розпад біполярної системи (1985-1996).
10. Становлення однополярного світу (1996-2008).

Список літератури

- Збігнєв Бжезинський. «Холодна війна» та її наслідки // Політика і час. - 1993. - № 1. - С. 48-55.
- Арон, Реймон. Мир і війна між націями / Р. Арон. Київ : Юніверс, 2000. 688 с.
- Сич О. І., Мінаєв А. В. Світ у другій половині XX – на початку XXI ст.: основні тенденції політичного та соціально-економічного розвитку: Навчальний посібник. — Чернівці: Наші книги, 2010.
- Гай-Нижник Павло. В очікуванні Третьої війни // Український тиждень. - 2010. - №36. - С.42-44.
- В. А. Манжол. «Балансування на межі війни» 1956 // Українська дипломатична енциклопедія: У 2-х т./Редкол.:Л. В. Губерський (голова) та ін. - К: Знання України, 2004 - Т.1 - 760с.
- В. Манжол. «Холодна війна» // Українська дипломатична енциклопедія : у 2 т. / ред. кол.: Л. В. Губерський (голова) та ін. - К. : Знання України, 2004. - Т. 2 : М - Я. - 812 с.
- В. Манжол, С. Божко. «Холодна війна» // Політична енциклопедія. Редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. - К.: Парламентське видавництво, 2011. - с.761
- Політологічний енциклопедичний словник / уклад.: Л. М. Герасіна, В. Л. Погрібна, І. О. Поліщук та ін. За ред. М. П. Требіна. — Х. : Право, 2015
- Документи та матеріали з історії міжнародних відносин періоду холодної війни / Укл.: О. І. Сич, А. В. Мінаєв. - Чернівці: Рута, 2008.
- Gaddis J. We Now Know. Oxford: Clarendon Press, 1997.
- Immanuel Wallerstein World-Systems Analysis: Theory and Methodology Beverly Hills: 1982.
- Mazover M. Dark Continent. Europe's Twentieth Century. N.Y.: Vintage Books, 2000.

Zubok V., Pleshakov K. Inside the Kremlin's Cold War. From Stalin to Krushchev.

Cambridge; L.: Harvard University Press, 1996.

Robert J. McMahon, The Cold War: A Very Short Introduction, Oxford University Press, 2003, 200 pp.(англ.)

Crockatt R. The Fifty Years. The United States and the Soviet Union in World Politics 1941-1991. L.: Routledge, 1995.

Garthoff R. L. Détente and Confrontation. American-Soviet relations from Nixon to Reagan. Washington D.C.: The Brookings Institution, 1985.

Kennedy P. The Rise and Fall of the Great Powers. Economic Change and Military Conflict from 1500 to 2000. Different editions available.

Тема 14. Піднесення Китаю та міжнародні відносини у Азійсько-Тихоокеанському регіоні у 1991 – 2022 рр.

План

1. Геополітичне положення Китаю.
 - а) Переваги і недоліки геополітичного положення, їх використання і подолання.
 - б) Оцінка положення КНР у системі міжнародних відносин. Цілі і завдання китайської геополітики.
2. Мислення Китаю себе у світі.
 - а) Концепція примата китайської культури.
 - б) Китайський націоналізм. Китай і варвари.
 - в) Китайське геополітичне мислення.
 - г) Геополітичні традиції та їх продовження. Сунь цзи. У цзи. Китайські стратагеми.
3. Основні етапи зміни стратегій.
 - а) Боротьба протилежних ліній в зовнішній і внутрішній політиці.
 - б) Стратегія укладення союзів: 1949-1979.
 - в) Стратегія не вступу в союзи: 1979-2009.
 - г) Стратегія глобальної держави з глобальними цінностями.
4. Велике відродження Китайської нації.
 - а) Модернізація періоду «реформ і відкритості».
 - б) Китайські зовнішньополітичні ініціативи.
 - в) Шлях Китаю на сучасне місце у складі Світової системи. Складнощі та сприятливі обставини
 - г) Участь у міжнародних організаціях.
 - г) Участь у регіональних організаціях.
5. Вашингтонський і Пекінський консенсуси. Глобальна відповідь на виклик піднесення і амбіції Китаю. Геоекономічний і геополітичний опір підйому Китаю.
6. Стратегії безпеки. Конфлікти з сусідами. Територіальні суперечки. AUKUS.
7. Боротьба за ресурси. Боротьба за союзників.
 - а) Китай і Пакистан.

- б) Китай і Японія.
 - в) Китай і Африка.
 - г) Китай і Австралія.
 - г) Китай та Індія.
 - д) Китай та США.
8. Китайські проекти глобалізації.
- а) Геоекономічні стратегії.
 - б) Нові морський і сухопутний «Великий шовковий шлях».
9. Стратегічні помилки Китаю та їх можливі наслідки. Позитивні і негативні прогнози майбутнього Китаю.

Список літератури

- Блїй де Г., Муллер Л., Шаблій О. Географія: світи, регіони, концепти: Пер. з англ. Київ: Либідь. 2004. 740 с.
- Лизогуб В.А. Країнознавство : підручник – Харків : Право, 2019. – 384 с.
- Лизогуб В.А. Основні риси системи організації державної влади за Конституцією КНР 1982 р. // Теорія та практика правознавства. Електронне наукове фахове видання. Вип. № 21 (2021) – Х.: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2022. (Index Copernicus Journals Master List; Academic Search Complete).
- Лизогуб В.А., Казак Р.А., Вільхівський В.В. Стратегія « Діамантового намиста» на тлі гібридного протистояння Індії та Китаю.// Юридичний науковий фаховий електронний журнал. Запорізький національний університет Міністерства освіти і науки України. № 4/ 2023. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-4/171>
- Henry Alfred Kissinger On China (New York: Penguin Press, 2011).
- Luttwak, Edward. Rise of China vs. the Logic of Strategy. - Harvard Univ. Pr., 2012, - 320 p.
- Сі Цзіньпін Про державне управління в Китаї. Том 1. Київ. Вид-во [Фоліо](#). 2021. 560 с.
- Белл Д. Китайська модель. Політична меритократія та межі демократії. Пер. з англ. О. Дем'янюк. Київ.: Наш Формат, 2023. 312 с.
- Л. Явін Найкоротша історія Китаю. Пер. з англ. Ю. Костюк. Київ.: Лабораторія, 2024. 256 с.
- Люттвак Е. Стратегія: логіка війни та миру. Київ.: КНТ, 2024. 523 с.
- Фіцджеральд Ч. Історія Китаю. Київ.: Книжкова майстерня, 2005. 478 с.
- Китай очима Азії : колективна монографія. / за ред. О. В. Богомоллова, О. Б. Бубенюк, В. О. Кіктенко, Ю. М. Кочубей. Київ, 2017 р. 317 с.
- В. А. Ліпкан. Геостратегія сучасного Китаю на прикладі Ірану. *Актуальні проблеми політики*. 2023. Вип. 71. URL: http://app.nuoua.od.ua/archive/71_2023/23.pdf.
- Бузаров А. І. Деякі зовнішньополітичні орієнтири Китаю після 19- го все китайського з'їзду КПК. Україна – Китай. 2017. №4. URL: <http://sinologist.com.ua/buzarov-deyaki-zovnishnopolitychni-oriyentyry-kytayupislya-19-go-vsekytajskego-z-yizdu-kpk/>
- Константинов В. Військовий захист для інвестицій: що означає відкриття китайської бази в Африці. 2017. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2017/07/25/7068921/>

Олійник Ю. Чому Китай прийшов у Африку? 2018. URL: <https://hromadske.radio/news/2018/06/04/chomu-kytay-pryyshov-u-afrykukomentuye-ekspert>

Польовик С. Інтереси Китаю в Латинській Америці. Борисфен Інтел. 2018. URL: http://bintel.com.ua/uk/article/06_04_latin/ (дата звернення: 07.02.2020).

Ус І. В., Покришка Д. С., Радзієвська С. О. Глобальні доміанти розвитку Китаю URL: <http://sg-sofia.com.ua/globalni-dominanti-rozvitkukitaju>

Abdulaziz Ahmet Yasar. Is debt trap diplomacy China's neocolonialist tool in Africa? TRT World. 2019. URL: <https://www.trtworld.com/africa/isdebt-trap-diplomacy-china-s-neocolonialist-tool-in-africa-27672> (дата звернення 08.02.2020). Chris Devonshire-Ellis. China's Belt & Road Initiative And South America. Silk Road Briefing. 2018. URL: <https://www.silkroadbriefing.com/news/2019/05/29/chinas-belt-road-initiative-south-america/>

Hui Lu, Charlene Rohr, Marco Hafner, Anna Knack. China Belt and Road Initiative. California : Rand Corporation, 2018 y. 79 p.

Rolando Avendano, Angel Melguizo, Sean Miner. Chinese FDI in Latin America: New Trends With Global Implications. Washington : Atlantic Council, 2017 y. 28 p. URL: https://www.atlanticcouncil.org/wp-content/uploads/2017/06/Chinese_FDI_in_Latin_America_web_0626.pdf

Breslin S. Decentralization, globalization and Chines partial re-engagement with the global economy // New political economy. – 2000. – Vol.5. – № 2. – P. 214. Peerenboom, Randall. China Modernizes: Threat to the West or Model for the Rest? - Oxford and New York: Oxford University Press, 2007. – P. 88.

Waters, Harry J. China's Economic Development Strategies for the 21st Century. – Westport, CT: Quorum, 1997. – P. 26.